कस्योर्ध्वला अलांवरहितः क्षारलम्बीरपुष्टः । मध्ये मध्ये तत्रयकलितेनार्द्रकेणातिपूर्णः स्वादुस्तूर्णं भवति सुतरां गर्भदण्डः कदल्याः । योनिदोषहरोदण्ड कादल्योऽस्त्रकृद्दरं जयेत् । रक्तपित्तहरः शीतः सुरूपोऽग्निप्रवर्द्धनः" भावप्र० तद्गुणाद्युक्तम् ।

कदा अव्य० कस्मिन् काले किम्+दा–कादेशः। कस्मिन्काले इत्यर्थे अनद्यतने काले तु तत्रार्थे वा हिल् कर्हि कदा वा। "कदा काश्यां गमिष्यामि कदा द्रक्ष्यामि शङ्करम् । इति ब्रुवाणः सततं काशीवासफलं लभेत्"काशीख०।"न पादौ धावयेत् कांस्ये कदा चिदपि भाजने" मनुः "कदा वाराणसीमिह सुरधुनीरोधसि वसन्" "कदा दण्डारण्ये विमलयमुनातीरपुलिने" "कदायोध्यामध्ये विमलसरयूतीरपुलिने । "विभाषा कदाकर्होः" पा० यतद्योगे भव्ये घट् । "कदा कर्हि भुङ्क्ते भोक्ष्यते भोक्ता वा" सि० कौ० । अव्ययत्वात् ततो भवार्थे ष्ण्यन् तट्च। कदातन कस्मिन् काले भवे त्रि०स्त्रियां ङीप्

कदाकार त्रि० कुत्सिताकारोऽस्य कोः कदु । १कुत्सिताकारे कुगति स० । २कुत्सिताकारे पु० ।

कदाख्य पु० कुत्सिता आख्या यस्य कदादेशः । (कुड़) १दग्धे कठौषधौ शब्दच० । २कुत्सिताख्ये त्रि० । कुगतिस०। ३कुत्सिताख्यायां स्त्री ।

कदाचन अव्य० कदा+चन मुग्ध० । अनिर्द्धारिते कस्मिंचित् काले इत्यर्थे "कदाचन स्तरीरसि" श्रुतिः । "पञ्चाननगते भानौ पक्षयोरुभयोरपि । चतुर्थ्यामुदितश्चन्द्रो नेक्षितव्यः कदाचन" ति०त० पु० । कदा+चित् मुग्ध० ।

कदाचित् कदापीत्यर्थे अव्य० । "ततः कदाचिदुर्व्यश्वा भैरवो मैथुनं ययौ" कालिका० "कण्डूयमानेन कटं कदाचित्" रघुः । पा०चिन्नमपत्रयाभावात् "अथाकल्पे तु चिन्नेत्यमरोक्तेच पदद्वयमिति विवेक्तव्यम् ।

कदामत्त पु० कदाचिन्मत्तः । ऋषिभेदे ततः गोत्रापत्ये इञ् । कादामत्ति तदपत्ये पुंस्त्री तस्य बहुत्वे उपका० वां इञो लुक् । कादामत्तयः कदामत्ताः ।

कदुष्ण न० ईषत् उष्णम् ईषदर्थकोः कदु । १ईषदुष्णे स्वर्णे २तद्वति त्रि० । "त्वसनं कदुष्णं पुरमाविवेश" भट्टिः । "कदल्याः स्वरसः त्रेधः कदुष्णः कर्णपूरणः" "कदुष्णं कर्णयोर्देयमेतद्वा वेदनापहम्" सुश्रु० । पक्षे कादेशः कोष्ण तटर्थयोः "भुवं कोष्णेन कुण्डोष्णी" रघुः । पक्षे कवादेशः कवोष्ण उष्णार्थयोः ।

कदृढ कार्कश्ये अव०कठुवत् दोषधत्वात् क्विप् कदु इति भेदः

कद्रथ पु० कुत्सितोरथः कोः कदु । कुत्सिते रथे "युधि कद्रथवद्भीमं बभञ्ज ध्वजशालिनम्" भट्टिः ।

कद्रु पु० कद–रु । १पिङ्गलवर्णे । २तद्वति त्रि० "प्राजापत्यं कद्रुमालभेत" तैत्ति० २,१,४,२, ३कर्बुरवर्णे पु० ४तद्वति त्रि० "वासः कृष्णं कद्रु" कात्या० २२,४,१२, "कद्रु कर्बुरं वासः" संपद्व्या० । संज्ञायामूङ् । कद्रू दैनागमातरि दक्षप्रजापतेः कन्याभेदरूपे कश्यपपत्नीभेदे स्त्री "कद्रूस्तु सुषुवे नागान्"भा० आ० । काद्रवेयशब्दे विवृतिः । "प्रजज्ञिरे महाभागा दक्षकन्यास्त्वयोदश । अदितिर्दितिर्दनुः काला दनायुः सिंहिका तथा । क्रोधा प्रधा च विश्वा च विनता कपिला मुनिः । कद्रूश्च बहुजव्याघ्र ! दक्षकन्यैव भारत" भा० आ०६५अ० । "लोका भारतशार्दूल ! कश्यपस्य निबोध मे । अदितिर्दितिर्दनुश्चैव अरिष्टा सुरसा खशा । सुरभिर्विनता चैव ताम्रा क्रोधवशा इरा । कद्रुर्मुनिश्च राजेन्द्र ! तासपत्यानि मे शृणु भा०हरि०३अ०

कद्रुण त्रि० कद्रुरस्यास्य पामा० न । पिङ्गलवर्णान्विते ।

कद्रु(द्रू)पुत्र पु० ६त०पृषो०वा ह्रस्वः । १सर्पे । कद्रु(द्रू)सुतादयोऽप्यत्रार्थे । तस्य कद्रूतनयत्वं काद्रवेयशब्दे वक्ष्यते ।

कद्रूच् त्रि०कस्मिन्चति किम्+अनृचु–क्विप् अद्रादेशः किमः कः । अनिश्चितदेशगन्तरि कस्मिन् गन्तरि अनिश्चितदेशगमने । यसादावचि अल्लोपदीर्घौ । कद्रीचः कद्रीचा इत्यादि । स्त्रियां ङीप् अल्लोपदीर्घौ । कद्रीची । "सा कद्रीची कं खिदर्हं परागात्" ऋ० १,१६४,१उ ।"कद्रीची कगतेत्रनिश्चितगमनादित्यं प्राप्नवती" भा० ।

कद्वत् त्रि० कः कशब्दोऽस्यास्ति मतुप् मस्य वः पृषो० । कशब्दयुक्ते मन्त्रादौ स्त्रियां ङीप् । "कद्वत्रो याज्यानुवाक्याः कोहि प्रजापतिः" शत०ब्रा० ६,२,२,५ ।

कद्वद त्रि० कुत्सितं वदति वद–अच् कोः कदादेशः । गर्हितवाक्यवादिनि अमरः"येन जातं प्रियापाये कद्वदं हंसकोकिलम्" भट्टिः । २दुःश्रवशब्दयुक्ते च "वाग्विदां वरमकद्वदो नृपः" माघः ।

कद्वर त्रि० कं जलमिवाचरति क+क्विप् यत् कता व्रियते इ–कर्मणि अप् । दधिरूपे तक्रभेदे कद्वरे त्रिकाण्ड० ।

कधप्रिय पु०स्कन्धं प्रीणाति प्री–क वेदे पृषो० । स्कन्धप्रिये । "कस्य ऊषः कधप्रिये भुजे" ऋ० १,३० २ । स्कन्धं प्रीणाति प्री–क्विप् वेदे पृषो० । कधप्री तत्रैवार्थे । "कस्य